

НАРОДНІ ТРАДИЦІЇ У ВИХОВАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація У статті розглядаються проблеми народного виховання молодших школярів. Форми та засоби етнопедагогіки. Розкривається роль народних обрядів у формуванні загальнолюдських моральних цінностей.

Ключові слова: народне виховання, народна педагогіка, етнопедагогіка, обряди, народні традиції, народні звичаї.

Постановка проблеми. Народ і виховання - ці два поняття взаємопов'язані, вони не можуть існувати одне без одного. Адже так повелося в історії людства, що кожен народ від покоління до покоління передає свій суспільний та соціальний досвід, духовне багатство як спадок старшого покоління молодшому. Саме так створюється історія матеріальної і духовної культури нації, народу, формується його самосвідомість. Народ завжди виступає вихователем молодшого покоління, а виховання при цьому набуває народного характеру. Тільки народне виховання, зауважував І.С.Д.Ушинський, є живим органом в історичному процесі народного розвитку, таке виховання набуває надзвичайної впливової сили на формування національного характеру, національної психології людини [5, с. 169].

Поряд з терміном «народна педагогіка» вживається термін «етнопедагогіка». Поняття «народна педагогіка» і «етнопедагогіка» сумісні, оскільки народна педагогіка знаходить конкретний вияв в етнопедагогіці - в педагогічних традиціях того чи іншого народу. Іншими словами кажучи, етнопедагогіка - це народна педагогіка певної етнічної спільності [4, с. 5].

Виклад основного матеріалу. Етнопедагогіка відбиває народний світогляд, ґрунтується на знанні народної психології, вікової психології, цим зумовлюється її надзвичайно великий вплив на молоду душу. Етнопедагогіка кожного народу йде від діда-прадіда, батька-матері, від ясного неба і світлого сонця й матінки-природи, чистого повітря, води, наполегливої праці, від широкого серця й щедрої душі, від доброзичливих людських стосунків. Головна особливість її полягає в тому, що виховання проходить у контексті життя народу, сім'ї невимушене, просто, природно.

Виховання як специфічна діяльність людей виникає порівняно пізно. Однак діяльність пов'язана з передачею соціального досвіду старшими молодим членам первісного людського суспільства, виникає і розвивається одночасно з розвитком людства. Примітивне виховання первісного суспільства мало загальний, однаковий для всіх дітей характер. З цим періодом суспільного розвитку пов'язане зародження і поступове складання традицій народної педагогіки як певної галузі знання [4, с. 14-15].

Основи нашої української народної педагогіки складаються ще в дофеодалний період. Удосконалення військової техніки, розвинений релігійний культ з його обрядами, письмо, лічба, народна творчість - усі ці результати духовної діяльності вже не могли передаватись нащадкам шляхом наслідування. Потрібне було систематичне навчання. Починаючи з цього часу, можна говорити про виховання як спеціальну функцію; народна педагогіка з педагогіки життя перетворюється в певну галузь знання, і ці знання є результатом узагальненого людського досвіду в справі виховання. Народнопедагогічна термінологія, яка вже виділилась із побутової термінології і набула певного значення казки, загадки, прислів'я і приказки, досвід систематичного навчання в будинках молоді, обряди і звичаї, в яких відбулись педагогічні традиції, - все це дозволяє говорити про наявність у наших предків, народної педагогіки, що склалась на слов'янській основі [4, с. 31-33].

Одним із найнадійніших способів вивчення спадщини народної педагогіки є аналіз сутності традицій, які зберігалися і передавалися з покоління в покоління через живий досвід, усне спілкування і практику сімейного життя. Традиції у формі масових заночок підтримувались силою громадської думки і за своєю природою були наділені величезною стійкістю. Філософ І.Суханов з цього приводу пише: «Стійкість звичаїв, традицій і оброш. їх живучість були воістину рятівними для збереження і передачі новим поколінням досягнень культури.» [1, с. 128].

Традиція (від лат. *traditio* - передача) - це досвід, звичай, погляди, смаки, норми поведінки, що склалися історично і передаються з покоління в покоління [1, с. 128]. Педагогічне значення народних традицій полягає в тому, що вони виступають водночас і як результат виховних зусиль народу протягом багатьох віків, і як незамінний виховний засіб. Через систему традицій кожен народ відтворює себе, свою духовну культуру, свій характер і психологію своїх дітей [3, с. 5]. Стійкість, стабільність традицій не означає їх закостенілості. Кожна епоха вносить у їх зміст свої корективи, розвиває і доповнює старі традиції, заперечує ті, які втратили свою актуальність і суспільну значущість. Тому об'єктивне розкриття сутності традицій, можливе лише з позицій історико-педагогічного підходу і тих суспільних явищ, які мають пряме відношення до народної педагогіки та родинного виховання. У нерозривній єдності з традиціями перебувають народні звичаї. Звичай - це загальноприйнятий порядок, правила, які здавна існують у громадському ЖИТТІ і **ПОБУТІ** ПСЬНОГО НарОду, **СУСПІЛЬНОЇ Групи**, КОЛЄКТИВу [1, С. 128].

Народна педагогіка беззаперечно ввійшла в наше життя. Засвоєні і примножені не одним поколінням, відшліфовані тисячолітнім досвідом, народні традиції та обрядовість несуть у **собі** духовні та моральні цінності, що мають велике значення для сучасної системи виховання. Тут закладена мудра народна філософія, моральні заповіді, норми поведінки.

Слід наголосити на необхідності широкого впровадження в практику виховної роботи у школі заходів саме на основі народних традицій та обрядів. Це необхідно **тому**, що в наш складний **час** стресів та психологічного перенапруження дитини їй необхідно **час від часу** це напруження якимось чином знімати, а участь у народному святі чи обряді - один з найкращих **видів** психологічної релаксації.

Доцільно проводити низку свят, які розкривають сутність народних традицій та обрядів, на основі яких відбувається моральне виховання молодших школярів. Наприклад, восени можна провести свято під назвою «Ой обжинки, господарю, обжинки». Майже все свято базується на обжинкових піснях та обрядах, пов'язаних з ними. Під час проведення цього свята, діти дістають уявлення про традиції та обряди, якими українці користувалися в минулому, збираючи врожай.

Взимку доречно провести свято «Водіння кози» та обряд щедрування «Меланка», які приурочені до 13 та 14 січня. Основа і свято, і обряду - інсценізовані дії, які супроводжують щедрівками. В них щедрівники бажають господарям багато врожаю, здоров'я тощо. Ці свята також супроводжуються обрядами, наприклад: продаж кози та вихваляння здібностей Меланки. На прикладі свята «Водіння кози» та обряду щедрування «Муланка» в учнів розвивається кругозір, поширюються знання про традиції та обряди нашого народу, адже ці свята ще використовуються на Волині, Львівщині та Закарпатті, а щедрування відбувається і зараз майже у всіх регіонах України.

Виховну роботу з дітьми можна здійснювати також на основі народних ігор. Характерною особливістю народних ігор є навчальні змісти, який подається в ігровій формі. Так, наприклад, гра «Гуси» вчить спритності, уважності, «В гороховій скрині» - знанню українських пісень, віршів та танців, «Редька» - як треба працювати на городі тощо.

Потрібно здійснювати виховну роботу з молодшими школярами, яка включає проведення: систематичних бесід; прогулянок; екскурсій; вечорів питань та відповідей тощо.

Прогулянки краще за все проводити по старим вулицям міста, які відомі своїми архітектурними спорудами чи видатними людьми минулого, які тут колись жили. Вчителю до таких прогулянок слід ґрунтовно готуватися. Необхідно з'ясувати, який маршрут обрати краще, які вулиці в місті найстаріші, які з них виникли першими і чому, яка в них була назва раніше і тепер, які видатні постаті жили на цих вулицях, чим вони займалися в роки життя, який вклад внесли в українську історію тощо.

Буває, що учні цікавляться деякими традиціями та обрядами українського народу, змістом їх проведення чи історією своїх пращурів, тоді доречно проводити вечори питань і відповідей. Вчитель повинен заздалегідь записати всі питання, які цікавлять учнів, та сформулювати їх в одну тему. План проведення такого вечора може мати такий вигляд:

- Вступне слово вчителя з даної теми.
- Питання учнів та відповіді вчителя.
- Практична частина (проведення народної гри чи обряду, які відносяться до даної теми).
- Підведення підсумків учнями і вчителем.

Проведення таких вечорів сприятиме засвоєнням учнями тих аспектів українських народних традицій та обрядів, які найбільше їх цікавлять.

Висновки. Отже, на вище зазначених прикладах відбувається формування морального виховання у початковій школі на засадах народних традицій та обрядів. Використання українських народних свят, усних журналів, заочних подорожей, систематичних бесід, прогулянок, екскурсій, вечорів питань та відповідей тощо, необхідно, щоб повною мірою прищепити молодшим школярам любов до українських народних традицій та обрядів.

Список використаної літератури

1. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі: Навч. посібник. - К.: Вища шк., 1992. - 398, с.
2. Журавський В. С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Ужрґні. - К.: Вид. дім «Ін Юре», 2003. - 416 с.
3. Педагогическая энциклопедия / Под ред. И. А. Каирова, Ф. Н. Петрова и др. - М.: Советская Энциклопедия, 1966. - Т. 3. - 880 с.
4. Подласый И. П. Педагогика начальной школы. - М.: ВЛАДОС 2001. —4**»e
5. Стельмахович М. Г. Етнопедагогічні основи вивчення народознавств з ЕПШЕЗ ' /I&иззаоза школа. - 1990. -№ 12. -С. 2-8.

Одержано редакцією 18.09.13

Прийнято до публікації 22.09.13

Аннотация В статье рассматриваются проблемы этнопедагогического воспитания школьников. Формы и средства этнопедагогического воспитания раскрываются на примере народных обрядов в формировании общекультурных моральных ценностей.

Ключевые слова: народное воспитание, народная педагогика, этнопедагогика, обряды, народные традиции, народные обычаи.

Summary The article considers the problems of national education of the younger students. Forms and means for ethnological pedagogy. Reveals the role of national ceremonies in the formation of universal moral values. On the above-mentioned examples is the formation of moral education in primary schools on the basis of traditions and rituals. The use of Ukrainian folk festivals, oral journals, correspondence trips, regular conversation, walks, excursions, evenings of questions and answers, etc., it is necessary to fully inculcate younger students love to Ukrainian folk traditions and customs.

Key words: national education, popular education, ethnic pedagogics, rites, folk traditions, folk customs.

у /д,і\ о іо.зу\ \) із.о)

ід,иМиалШк г»л>.

ПРОБЛЕМАТИКА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН ХІМІЧНОГО ЦИКЛУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Аннотація. У статті розглядається питання про одну з новітніх технологій навчання - дистанційну освіту. Автор розкриває сутність дистанційного навчання при вивченні дисциплін хімічного циклу у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: дистанційна освіта, хімія, дослід, викладач, студент, експеримент.

Постановка проблеми. Реалії сьогодення свідчать, що практично всі сфери життя сучасної людини зазнали суттєвих змін внаслідок впливу комп'ютерних та інформаційних технологій. Сфера освіти не стала винятком, оскільки інформатизація освітнього процесу в Україні - це один з найважливіших механізмів, який стосується основних напрямків модернізації всієї освітньої системи. Внаслідок цього поряд з традиційними формами навчання з'явилася нова - дистанційна, заснована на сучасних інформаційних і комунікаційних технологіях, яка дає змогу не лише навчатись, а й підвищувати кваліфікаційний рівень її користувачів.